

V-oji kasmetinė Vilniaus traumų
psichologijos konferencija
2014 m. kovo 28 d., Vilniaus universitetas

Šeimos trauminės istorijos poveikis

Eglė Mažulytė, Jonas Eimontas, Monika Skerytė-Kazlauskienė
Vilniaus universitetas

1

Mokslinis projektas

- Pranešime pristatomi duomenys yra platesnio projekto "Sunkių traumų ir socialinių transformacijų psichologiniai padariniai ir jų įveika" dalis.
- Projekto vadovė prof. habil. dr. D. Gailienė
- Dėkojame studentams, reikšmingai prisidėjusiems prie tyrimo vykdymo: Evelinai Jauneikaitei, Gintei Gudzevičiūtei, Ievai Molienei, Ievai Vainoraitei, Neringai Matelytei, Rasai Žilinskaitei ir Tomui Rakovui.
- Mokslinis tyrimas finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis pagal visuotinės dotacijos priemonę (sut. nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-02-023).

2

Tikslas

- Šio tyrimo tikslas – atskleisti šeimos trauminės istorijos (konkrečiai – senelių patirtų sovietinių politinių represijų) poveikį trečiajai kartai.
- Atspirties taškas - tarpgeneracinių traumų psichologijos tyrimų nevienareikšmiai rezultatai (klinikinė imtis vs. bendroji populiacija).

3

Tiriamieji

- Viso apklausta 300 asmenų
- 18-73 m. amžiaus (M = 45,24; SD = 18,62)
- 110 vyrų ir 190 moterų
- Iš įvairių Lietuvos vietovių (miestas-kaimas)
- Įvairaus išsilavinimo (pradinis-aukštasis)

4

Tyrimo metodai (1)

- Gyvenimo įvykių klausimynas LEC (*Life Events Checklist* - Gray et al., 2004), kuriame išvardinti 17 potencialiai traumuojančių įvykių, kurie galėtų nutikti žmogui gyvenime.
- Psichologinio atsparumo skalės trumpoji versija RS-14 (*Resilience scale* RS-14 - Wagnild, 2009) – tai psichologinio atsparumo skalės sutrumpinta 14 teiginių Lietuviškoji versija.

5

Tyrimo metodai (2)

- PSO (5) geros savijautos rodiklis (*WHO-Five Well being index* - WHO, 1998) - tai 5 klausimų instrumentas, vertinantis geros savijautos aspektus per paskutiniąsias dvi savaites.
- Gyvenimo orientacijos testas LOT-R (*Revised Life Orientation Test* - Scheier et al., 1994) - tai 6-ių klausimų testas skirtas įvertinti asmens optimizmą, t. y. teigiamus lūkesčius ateities atžvilgiu.

6

Tyrimo metodai (3)

- Klausimai apie senelių sovietinių represijų patirtis (trėmimai, kalinimai, dalyvavimas pasipriešinimo veikloje ir pan.).
- Klausimai apie subjektyvų laimingumą, viltį ateities atžvilgiu ir gyvenimo teisingumo jausmą – vertinama skalėje nuo 0 iki 5.

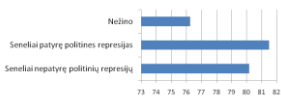
7

Rezultatai. Senelių politinių represijų patirtys

- Iš tyrimo dalyvavusių 300 dalyvių:
 - 39 % nurodė, kad jų seneliai nukentėjo nuo sovietų vykdytų politinių represijų;
 - 34 % – nenukentėjo;
 - 22 % ne viską žino apie senelių nukentėjimą.
- Dar 14 tiriamųjų pateikė netikslūs duomenis, todėl nebuvo įtraukti į analizę.

8

Psichologinis atsparumas (RS)

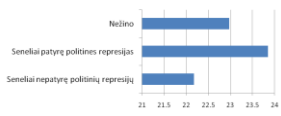
Rezultatai. Senelių patirčių poveikis (1)

- Įvertinus tai, ką tyrimo dalyviai žino apie savo senelių nukentėjimą nuo sovietinių politinių represijų, rasti statistiškai reikšmingi skirtumai tiriamųjų psichologinio atsparumo ($F = 3,88$; $p < 0,05$), optimizmo ($F = 4,19$; $p < 0,05$) bei geros savijautos rodikliuose ($F = 3,73$; $p < 0,05$).

Subjektyvi gerovė (PSO-5)

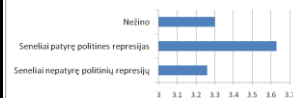

Optimizmas (LOT-R)

9

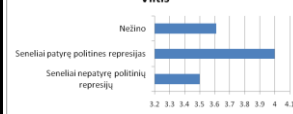
Laimingumas

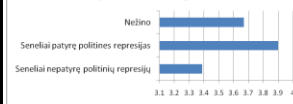
Rezultatai. Senelių patirčių poveikis (2)

- Įvertinus tai, ką tyrimo dalyviai žino apie savo senelių nukentėjimą nuo sovietinių politinių represijų, rasti statistiškai reikšmingi skirtumai tiriamųjų subjektyvaus laimingumo ($F = 3,88$; $p < 0,05$), vilties ($F = 4,19$; $p < 0,05$) bei gyvenimo teisingumo jausmo rodikliuose ($F = 3,73$; $p < 0,05$).

Viltis

Gyvenimo teisingumas

10

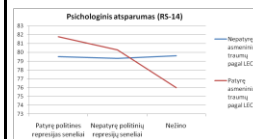
Rezultatai. Tiriamųjų trauminės patirtys

- Iš visų 300 tiriamųjų 254 (85 %) pažymėjo, jog yra patyrę bent vieną potencialiai traumuojantį įvykį gyvenime (pagal LEC).

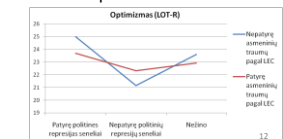
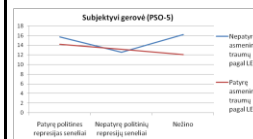
11

Rezultatai. Asmeninės ir senelių trauminės patirtys (1)

- Jei tyrimo dalyviai patys nepatyrė sunkių gyvenimo įvykių, tai senelių patirtis jų savijautai reikšmės neturi, išskyrus optimizmą.

Tačiau jei patys patyrė bent vieną sunkų gyvenimo įvykį, tuomet tie, kurių seneliai buvo nukentėję, dabar jaučiasi geriausiai ir yra labiau psichologiškai atsparūs, palyginus su tais, kurie nežino apie savo senelių trauminės patirtis.

12

Išvados

- Politines represijas išgyvenusiujų asmenų trečios kartos palikuonys pasižymi geresne psichologine savijauta ir didesniu psichologiniu atsparumu.
- Tai gali būti susiję su specifiniu ilgalaikiu traumavimu – t. y. istorine trauma ir įvykusiomis socialinėmis transformacijomis po to.
- Tyrimo rezultatai atskleidžia savo šeimos istorijos žinojimo reikšmingumą asmeniui.

13